

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Ι

Η ιστορία της άθλησης στον αρχαίο ελληνικό κόσμο

1	Η άθληση από τον Μινωϊκό Πολιτισμό μέχρι τα ομηρικά έπη	23
	Μινωϊκός πολιτισμός	23
	Μυκηναϊκή εποχή	33
	Αθλητικοί αγώνες στα ομηρικά έπη	35
2	Πανελλήνιοι ιεροί αγώνες – Σπουδαίοι τοπικοί αγώνες	49
	Κοινά χαρακτηριστικά	49
	Ολύμπια	53
	Πύθια	100
	Ίσθμια	111
	Νέμεα	118
	Άλλοι σπουδαίοι αγώνες	126
	Ιδιαιτερότητες των ελληνικών αθλητικών αγώνων	135
3	Τα αγωνίσματα των αρχαίων Ελλήνων – Οι αγωνιστικοί χώροι	147
	Αγωνίσματα δρόμου	147
	Η πάλη στην ελληνική αρχαιότητα	158
	Η πυγμαχία	166
	Παγκράτιον	175
	Το άλμα	181
	Δισκοβολία	185
	Ακοντισμός	191
	Το πένταθλο	196
	Τα αγωνίσματα του Ιπποδρόμου	199
	Οι αγωνιστικοί χώροι (στάδιο – ιππόδρομος)	206
4	Η φυσική αγωγή στην αρχαία Ελλάδα	215
	Η φυσική αγωγή στη Σπάρτη	215
	Η φυσική αγωγή στην Αθήνα	221

Το γυμνάσιο και η παλαιότερα	225
Η οργάνωση των γυμνασίων – Ο χαρακτήρας του θεσμού της γυμνασιαρχίας	233
Ο θεσμός της εφηβείας	235
Ο παιδοτρίβης και ο γυμναστής	242
5 Ειδικά θέματα ιστορίας και άθλησης	249
Γιατί αθλούνταν οι αρχαίοι Έλληνες;	249
Κριτική ενάντια στον αθλητισμό	255
Γυναίκα και άθληση στην ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα	260
Η προπονητική τέχνη των αρχαίων Ελλήνων	269
Η προαγωγή της υγείας δια μέσου της άθλησης στον αρχαίο ελληνικό κόσμο	278
Η σχέση μουσικής και άθλησης στην αρχαία Ελλάδα	284
6 Τα χαρακτηριστικά της άθλησης κατά την ελληνιστική περίοδο και τους αυτοκρατορικούς χρόνους	295
Η άθληση κατά την ελληνιστική περίοδο	295
Ο αθλητισμός στον ελληνικό κόσμο κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους	301
Οι συντεχνίες των επαγγελματιών αθλητών	308
Τα ρωμαϊκά θεάματα	313
Τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων και των άλλων Πανελλήνιων Αγώνων	316

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Η εξέλιξη της φυσικής αγωγής στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατά τον 19^ο αιώνα

7 Τα γυμνασιακά συστήματα στην Ευρώπη	329
Γερμανικό γυμναστικό σύστημα	331
Γερμανο-ελβετικό γυμναστικό σύστημα	337
Γαλλικό γυμναστικό σύστημα	338
Γυμναστικό σύστημα Sokol	339
Σουηδικό γυμναστικό σύστημα	340
Το Βρετανικό σύστημα φυσικής αγωγής κατά τον 19 ^ο αιώνα	343

8	Η γυμναστική στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα – Η γυμναστική την περίοδο του Καποδίστρια	351
	Ελληνικός διαφωτισμός και γυμναστική του «επαναστατημένου έθνους» (1821-1827)	351
	Η γυμναστική την περίοδο του Καποδίστρια	355
	Συνοπτικά βιογραφικά στοιχεία του Γεωργίου Παγώντα	360
	Ο Γεώργιος Παγών, ως γυμναστής, στο ορφανοτροφείο της Αίγινας	361
	Επίλογος	363
9	Γυμναστική – Σωμασκίεις – Γυμναστήρια κατά τον 19^ο αιώνα	367
	Από την περιφρόνηση στην αποδοχή της γυμναστικής	367
	Η γυμναστική απέναντι στα σπορ: διαφορές, επικαλύψεις και στοχεύσεις	368
	Το γερμανικό γυμναστικό σύστημα στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Οθωνικής Βασιλείας	369
	Η γυμναστική στη μέση εκπαίδευση την περίοδο του Όθωνα και Γεωργίου Α΄	373
	Η γυμναστική κατά τον Παγώντα	374
	Παρέμβαση του Όθωνα περί γυμναστικής (1848)	376
	Τα πρώτα δημόσια γυμναστήρια κατά τον 19 ^ο αιώνα	377
10	Ιατρικός λόγος περί γυμναστικής τον 19^ο αιώνα	385
	Οι απόψεις ιατρών περί γυμναστικής	385
11	Σωματική άσκηση και εθνική ταυτότητα	391
	Η ιστορική συνέχεια του ελληνισμού και η ιστοριογραφία του αθλητισμού	391
	Σωματική άσκηση, εθνική ταυτότητα και κλασικό αθλητικό ιδεώδες	396
12	Οι στρατιωτικές ασκήσεις στην ελληνική εκπαίδευση αντί της γυμναστικής	399
	Ο λόγος περί γυμναστικής τον 19 ^ο αιώνα	399
	Η εισαγωγή των στρατιωτικών ασκήσεων	402
	Οι αρνητές των στρατιωτικών ασκήσεων	407
	Η κατάργηση των στρατιωτικών ασκήσεων	409

13	Γυμναστική και αλυτρωτισμός: το παράδειγμα της οθωμανοκρατούμενης ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (τέλη 19^{ου} αιώνα αρχές 20^{ου})	413
	Η γυμναστική στην εκπαίδευση των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	417
14	Η γυμναστική των θηλέων και τον 19^ο αιώνα	425
	Αντιλήψεις περί σωματικής άσκησης γυναικών	426
	Η γυμναστική των θηλέων στην εκπαίδευση	429
	Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία και γυμναστική των θηλέων στη Μέση εκπαίδευση	433
	Αναλυτικό Πρόγραμμα Γυμναστικής όλων των Παρθεναγωγείων και Διδασκαλείων	438
15	Οι σχολές εκπαίδευσης γυμναστών κατά τον 19^ο αιώνα	443
	Η περίοδος της κρατικής αδιαφορίας για την εκπαίδευση Γυμναστών ..	443
	Οι πρώτες «προσωρινές» Σχολές Γυμναστών	445
16	Ο Νόμος ΒΧΚΑ΄ και η συμβολή του στην εξέλιξη της σχολικής γυμναστικής	453
	Ο Νόμος ΒΧΚΑ΄	454
	Το πρώτο Αναλυτικό Πρόγραμμα Γυμναστικής	458
	Δυσλειτουργίες στην εφαρμογή του Ν. ΒΧΚΑ΄	459
	Νόμος ΒΧΚΑ΄ και Γυμναστική των θηλέων	460
	Επίλογος	461
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ		
	Ορόσημα στην εξέλιξη της Γυμναστικής κατά τον 19^ο αιώνα	466

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Η πορεία της φυσικής αγωγής κατά τον 20^ο αιώνα

17	Το σουηδικό γυμναστικό σύστημα στην ελληνική εκπαίδευση: Η γυμναστική στα χρόνια του Ιωάννη Χρυσάφη και του Ευάγγελου Παυλίνη	469
	Ιωάννης Χρυσάφης	469

Ο Ιωάννης Χρυσάφης και το σουηδικό γυμναστικό σύστημα	472
Ιωάννης Χρυσάφης – Ελευθέριος Βενιζέλος: Ο σχολικός αθλητισμός ενάντια στον σωματειακό αθλητισμό	478
Σωματική αγωγή αντί της γυμναστικής	483
Από τον Χρυσάφη στον Παυλίνη: Οι γυμναστές ως υπερασπιστές της αρχαιοελληνικής αθλητικής κληρονομιάς	497
Η διατήρηση του στρατιωτικού πνεύματος στη γυμναστική κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20 ^{ού} αιώνα	499
18 Από τις εξετάσεις γυμναστικής στις γυμναστικές επιδείξεις και τους σχολικούς αγώνες	503
Οι εξετάσεις γυμναστικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (19 ^{ος} αιώνας)	507
Οι εξετάσεις γυμναστικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (19 ^{ος} αιώνας)	512
Οι εξετάσεις γυμναστικής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με το ν. ΒΧΚΑ΄ (1899)	517
Οι γυμναστικές επιδείξεις (20 ^{ός} αιώνας)	518
Από τις γυμναστικές επιδείξεις στους σχολικούς αγώνες	528
Πανελλήνιοι Σχολικοί Αγώνες	531
19 Η σωματική αγωγή στο Μεταξικό καθεστώς	537
Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ)	539
Η Σωματική Αγωγή και ο Αθλητισμός στο ιδεολογικό πλαίσιο του Μεταξικού καθεστώτος	540
20 Δικτατορία των Συνταγματαρχών (1967-1974) και σωματική αγωγή	541
Σώμα Ελλήνων Αλκίμων (ΣΕΑ)	552
Η Εκπαιδευτική πολιτική της Δικτατορίας	559
Αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα Γυμναστικής στη Μέση Εκπαίδευση κατά την περίοδο της δικτατορίας	560
Αναλυτικό πρόγραμμα Γυμναστικής για το Δημοτικό	565
Οι γυμναστικές επιδείξεις την περίοδο της Δικτατορίας	569
21 Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Ίωνα Ιωαννίδη (προ και μετά τη Δικτατορία) – Η πορεία της φυσική αγωγής (1974-2000)	571
Ο Ίων Ιωαννίδης και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 1964-1967	578

Η εξέλιξη της φυσικής αγωγής 1974-2000	585
Κατάργηση των γυμναστικών επιδείξεων – Η συνέχιση του έργου του Ι. Ιωαννίδη	591
Αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής	593
Η μεταρρύθμιση των ετών 1982-1985 και η φυσική αγωγή μέχρι το 1989	598
Ίδρυση των Τ.Ε.Φ.Α.Α. – Οι πτυχιούχοι Ε.Φ.Α. αναλαμβάνουν τη διδασκαλία του μαθήματος Φ.Α. στα Δημοτικά	599
Η φυσική αγωγή κατά την περίοδο 1990-2000	600
22 Οι σχολές εκπαίδευσης των εκπαιδευτών φυσικής αγωγής κατά τον 20^ό αιώνα	603
Σχολή Γυμναστών (1899-1918): Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια του κράτους για εκπαίδευση γυμναστών	606
Διδασκαλείο Γυμναστικής (1918-1932)	607
Η Γυμναστική Ακαδημία (1932-1939)	610
Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής (1939-1982)	615
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (1982- σήμερα)	613

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Ορόσημα στην εξέλιξη της Γυμναστικής κατά τον 20 ^ό αιώνα	618
---	-----

ΜΕΡΟΣ IV

Πτυχές της εξέλιξης του σωματειακού αθλητισμού στην Ελλάδα (19^{ος} και 20^{ός} αιώνας)

23 Η γένεση του αθλητισμού στη Μεγάλη Βρετανία	621
Η βρετανική αθλητική ιδεολογία	624
Η επινόηση της παράδοσης	632
Τα αθλητικά σωματεία	634
24 Προσπάθειες αναβίωσης – Πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες .	637
Οι πρώτες προσπάθειες αναβίωσης	639
Προσπάθειες αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα	642
Ζάππειες Ολυμπιάδες	644

Συνέδριο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής – Ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα	645
Ολυμπιακοί Αγώνες – ΑΘΗΝΑ 1896	650
Μόνιμη τέλεση Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα (;)	652
25 Τα πρώτα βήματα του ελληνικού αθλητισμού	658
Η γένεση του αθλητισμού στην Ελλάδα	659
Γυμναστικοί ή μουσικογυμναστικοί Σύλλογοι και αθλητικά σωματεία ...	661
Οι πρώτοι γυμναστικοί – αθλητικοί σύλλογοι στον ελληνικό κόσμο ...	664
Ερασιτεχνικός vs επαγγελματικός αθλητισμός	666
Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή (ΕΟΕ) – Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ)	669
Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών Αθλητικών Σωματείων (Σ.Ε.Γ.Α.Σ.) – Σύνδεσμος Ελληνικών Αθλητικών & Γυμναστικών Σωματείων (Σ.Ε.Α.Γ.Σ.)	672
Αθλητικές Ομοσπονδίες	678
Περίοδος Μεσοπολέμου (1922-1940) – Τα προσφυγικά σωματεία στην Ελλάδα – Η κυριαρχία του ποδοσφαίρου	681
Η εξέλιξη του ελληνικού αθλητισμού μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο	683
26 Γυναίκα και ελληνικός αθλητισμός	687
Συμμετείχαν οι γυναίκες στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896;	688
Η γυναίκα στους Ολυμπιακούς Αγώνες (1900-1928)	672
Ελληνική πραγματικότητα: Ανάρμοστη για τη γυναικεία αιδώ η σωματική άσκηση – ο γυναικείος αθλητισμός εχθρός της μητρότητας	679
Ο ελληνικός γυναικείος αθλητισμός. Τα πρώτα βήματα	681
Τα πρώτα γυναικεία αθλητικά σωματεία στην Ελλάδα	683
Η ελληνίδα αθλήτρια στον κλασικό αθλητισμό	691
27 Ο αθλητισμός κατά την περίοδο του Μεταξικού καθεστώτος (1936-1941)	697
Αθλητισμός και Εθνική Οργάνωσις Νεολαίας (Ε.Ο.Ν.)	701
Ολοκληρωτικός καθεστωτικός έλεγχος της αθλητικής ζωής της χώρας ...	707
28 Κάθε πόλη και ένα στάδιο κάθε χωριό και γυμναστήριο: Η πολιτική της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών (1967-1974) στον αθλητισμό	711

Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) και του Κ. Ασλανίδη	712
Κατάκτηση του ευρωπαϊκού τίτλου του Κυπέλλου Κυπελλούχων στο Μπάσκετ από την ΑΕΚ. Μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις	713
Το ποδόσφαιρο κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας	715
Συνενώσεις ομάδων – Αναγκαστικοί υποβιβασμοί	718
29 Η πορεία του ελληνικού αθλητισμού στα χρόνια της Μεταπολίτευσης (1974-2024)	721
Η παρουσία της Ελλάδας στη διεθνή αθλητική σκηνή – Ανάληψη διεθνών αθλητικών διοργανώσεων	722
Μεγάλες αθλητικές επιτυχίες	723
Η επιρροή των μέσων μαζικής ενημέρωσης	724
Επαγγελματικός χαρακτήρας του αθλητισμού	725
Οι κοινωνικές αλλαγές και ο μαζικός αθλητισμός	726
Η σημασία της εκπαίδευσης και της προπονητικής κατάρτισης	727
Προγράμματα ανίχνευσης και επιλογής ταλέντων – Αθλητικά Σχολεία	728
Επίλογος	729
30 Εικοστοί όγδοοι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004	733
Η Ελλάδα ως μόνιμος τόπος τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Οι ελληνικές προτάσεις στο δεύτερο μισό του 20 ^{ου} αιώνα	734
Η αποτυχημένη διεκδίκηση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1996	735
Η ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004	736
Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004: Τα αποτελέσματα της διοργάνωσης .	737
<i>Χαρακτηριστικά Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004</i>	<i>738</i>
<i>Καινοτομίες Ολυμπιακών Αγώνων Αθήνα 2004</i>	<i>739</i>
<i>12^{οι} Παραολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004</i>	<i>740</i>
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	741